

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron, za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

O cerkveni pesmi.

(Dalje.)

3. Cerkvene pesmi naj bodo naravne in vsebina vselej resnična.

Nič ne očitamo pesniku, če zapoje ginljivo pesem, da izrazi kako svoje nenavadno ali hipno čustvo, ali če ginjenost poudari s hiperbolo. Toda za cerkveno pesem, ki jo pojo najrazličnejši ljudje v raznoterih položajih, mora biti vsebina umerjena in vedno povsem resnična.

Primeri:

Angelci špansirajo,
rožo Marijo cirajo,
kronaj jo, kronaj večni Buh,
Oče in Sin in Sveti Duh.

Tičce po luftu letajo,
krancelj Mariji spletajo ...
Ribce po vodi plavajo,
rožo Marijo hvalijo ...

Kako angelci špansirajo, kako Marijo cirajo, kako tičce krancelj pletejo in kakšno zvezo imajo ribce z Marijo — vse to je za človeka, ki moli, prazno. Če pravimo, da stvari hvalijo Stvarnika, ima to globok pomen. Tudi če hribe kličem, naj Marijo hvalijo, more to kaj pomeniti. Kratko in malo pa kar vse na Marijo obračati, kar se učimo o Stvarniku, ni prav. Zakaj tega ni povedalo božje razodetje? Ali mar je pesnik angelcev prišel nove resnice oznanjat?

4. Oblika molitve. Molitev za vernike v cerkvi je najprimernejša v prvi osebi množine. „Oče naš“ je tudi v tem oziru ideal. Mašne molitve so skoro vse take. Tudi mnoge izmed najlepših pesmi. Primeri: O sanctissima ... ora pro nobis.

Tebi, Bog, se posvetimo,
v dar ti srca izročimo.

Ker so pa te oblike za kratke vrstice težke in ker bi pesmi postale preveč enolične, če bi bile vse tako zložene, naj se le rabijo tudi druge oblike, kjer so za vsebino primerne.

Nekatere pesmi n. pr. prav lepo obenem porabljajo drugo osebo v množini, po zgledu: Venite, adoremus!

Prijatli božjega Srca,
o pridite, molite ga.

Še boljše bi bilo:

o pridite, molimo ga.

Ali: Tecite k jaslicam . . .

Odpev: Mi vsi ti pojemo,
o Dete mlado.

Prva oseba ednine ne more biti izključena, saj tudi Cerkev včasih tako moli. Toda biti mora ta oblika primeren izraz za vernike sploh. Tisti singular, ki izraža le izrednosti duševnega stanja, ali individualno teženje pesnikovo, ni za cerkveno pesem; tako tudi niso primerne tiste eksaltiranosti, ki se pojavijo le v močnih hipnih čuvstvih, ki jih pa verniki vobče ne morejo imeti. Z zgledi ni mogoče vseh zablod pojasniti, rajši navajamo zglede dobrih edninskih oblik:

Angel božji, ki me vodiš,
da se sam ne pogubim.

Tukaj singular obenem izraža, da ima vsak človek svojega angela variha; če tudi poje družba, vsak misli isto.

Ali: Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae . . .
quarens me sedisti lassus . . .

Kakor tukaj, še marsikje v cerkvenih molitvah edninska oblika pomaša globlje občutiti ljubezen Jezusovo, ki je v vseobsežni božji vednosti mislil na vsakega posameznega človeka.

Včasih je singular koristnejši zato, ker je treba izraziti osebno odločitev, n. pr.:

Jezusa ljubim,
njemu le služim . . .

Ali: Jezus, tebi živim,
Jezus, tebi umrjem.

Napačen je pa singular, ki druge vernike izključuje. Prav zato je tudi dual neprimeren, n. pr.:

Sprejmi srcé,
mi svoje daj,
zedini n a j u
vekomaj,
prijatelj moj si res.

V ženski obliki pesem ni za cerkev. Ne bi bilo pa slabo, če bi se za ženske samostane, ali za ženske družbe sploh, zložile nekatere take pesmi, ki bi izražale ravno to, kar imajo te družbe zase posebnega. Če shodi izključujejo moške, je gotovo bolj primerna v pesmih ženska ali vsaj indiferentna oblika.

Vobče je vedno boljša indiferentna oblika; zato so oblike sedanjega časa primernejše, kakor preteklega in prihodnjega časa, v katerih se oblike ločijo. N. pr. častim, namesto: častil bom. Toda nihče ni zato opravičen jeziku delati sile in napačno rabiti nedovršne glagole v sedanjiku za pomen prihodnosti.

N. pr. Daj, da s tabo rad žalujem.

V tem oziru imamo v pesmih polpreteklega časa največ napak; v starejših jih ni dosti, tudi v novih popolnejših pesmih jih ne smemo dopuščati.

5. Vsebina. Kakšnih pesmi najbolj pogrešamo?

Marijinih pesmi brez stika s prazniki ali posebnimi prireditvami je dosti, tudi lepih je obilo. Če pa iščemo prav lepih in obenem popolnoma primernih za vsak Marijin praznik, pridemo vendarle v zadrego. Dovolj primernih pesmi za Marijine družbe ni. Dokler jih ni, naj se pojo druge lepe Marijine pesmi, ne pa rimana proza brez vse lepote; vsaj pogostoma se take ne smejo peti, ker postanejo preveč zoprne. Seveda to velja tudi za vse druge pesmi:

N. pr. Glej svet'ga Lenarda, kristjan,
vesel ga moraš biti.

Ali: Tukaj zastarani greh se odpuša,
pridi k misjonu zagrešena duša.

Kaj bi storili, kako bi ravnali,
v svetem misjonu to boste spoznali.

Te zglede navajamo zato, da pesniki uvidijo, kako bi bil njih trud potreben.

Pesmi k angelom in svetnikom je malo, a tudi v liturgiji jih je malo. Vobče so pesmi k svetnikom jako prozaične, kar je menda vplivalo tudi na skladatelje. Kdor se torej tukaj dela loti, bo imel hvaležno polje.

Najbolj nam je treba več lepih evharističnih pesmi, in sploh pesmi s tako vsebino, da bi izražala in podpirala to, kar vernikom daje Cerkev v svoji liturgiji.

Posebe opozarjamo na cerkveno leto. V molitveniku Večno življenje in v Ljudski pesmarici je hotel izdajatelj izbrati le najlepše pesmi, a obenem je hotel zadostiti duhu cerkvenega leta; pregled teh pesmi bo za cerkvene pesnike poučen: marsikje bi bilo želeli tesnejšega stika z liturgijo, drugod spet bi želeli lepše pesmi. Toda primernejših izdajatelj ni našel, treba jih bo zložiti, kjer ne zadovoljujejo, ali kjer jih je premalo. Pogledajo naj obenem največjo zbirko „Venec svetih pesmi“, da bodo vedeli, česa je že dosti.

Opozarjamo še posebe:

Želeli bi lepe slovenske pesmi z vsebino Jesu Redemptor. Ritem naj bi bil drugačen kot latinski; sedanji slovenski prevod v istem ritmu je namenjen koralni melodiji; naj torej ostane v rabi.

Več pesmi bi želeli za postni čas.

Za vnebohod ni nobene pesmi prav prikladne.

Za binkošti je le ena dovolj primerna.

K sv. Trojici imamo en prevod liturgične pesmi, drugo je vse nerabno.

Lauda Sion Salvatorem nima še dobrega slovenskega besedila.

Krasna je vsebina pesmi „Popule meus, quid feci tibi“, a v slovenskem jeziku ni še nihče dal tem mislim primernega izraza.

Blagoslovnih pesmi bi želeli več boljših.

6. Skladateljem. V tolažbo moramo pa pristaviti, da se ne mudi preveč. Skladatelji imajo še dovolj dela. Ozirajo naj se na Cerkev ter ji pomagajo z melodijami poglobiti čuvstva.

Krasne so Marijine antifone, ki se molijo po litanijah. Zakaj ni melodij? ¹⁾

Zakaj se dosti ne poje:

Mati žalostna je stala?

Evharistična Adoro te devote — ima dovolj porabno besedilo:

Molim te ponižno.

Tako tudi: Zdrava morska zvezda.
Pridi vsa krščanska čreda.
Človeštva mili Rešenik.

Tudi pesem k presveti Trojici: „O Bog neskončne milosti“, bi za služila melodijo, saj je to edina pesem te vrste. Pesmi v „Večnem življenju“ so razširjene v 40.000 izvodih; ker vsi novi molitveniki zajemajo iz tega molitvenika, bodo zdaj med ljudmi že sto in stotisočkrat pomnožene. Če skladatelj pospešuje pesem kot molitev, mora to uvaževati. Ljudstvo bo hvaležno za melodije; melodija bo bolj všeč, ker bodo ljudje besedilo poznali; Cerkvi bo ustrezno, ker se to besedilo najtesneje sklada z liturgijo.

Skladatelji, katerim dosedanja melodija kake dobre cerkvene pesmi ne ugaja, naj dajo boljšo na dober že znan tekst. Skušnja kaže, da se ljudje razveselijo, ko slišijo boljšo melodijo za kako njim znano pesem, pri novi pesmi slišijo le glasove, besedilo razumejo le redkokdaj. Molitev je prva, melodija naj le molitev čuvstveno bolje izrazi. Uглаševati pesmi zato, ker so nove, ni prav. Slab tekst več škoduje kot koristi, zato, ker izpodriva molitev.

(Dalje prih.)

Nekaj o „modernih“.

(Ksaver Kosmov.)

Povsod pišejo in govore dandanes o „starih“ in „mladih“, v vseh panogah umetnosti se pojavljajo „moderni“. Gotovo bi bilo zanimivo tudi v glasbi — za nas špeciјelno v cerkveni glasbi — ogledati si ta razvoj. Saj le premnogi nimajo o tem jasnih pojmov — se prerekavajo — vpijejo o „dekadenci“, ki hoče prevreči solidne temelje slovenske cerkvene glasbe, temelje, ki so jih postavili naši prvaki. Poleg tega kličejo na pomoč ljudstvo, češ naj ono sodi in rzsodi, kakšna bodi glasba, katera šola in struja je prava, katera edina ima pravico in možnost obstoja . . .

Poglejmo nazaj v tista leta, ko so začeli pri nas navdušeni možje delovati za razvoj cerkvene glasbe in pridobivati tal cecilijanskemu duhu. Na kakšen odpor so zadeli takratni prvoboritelji — tudi še sedaj naši velezaslužni prvaki! Šlo se je za to, da se vzdigne cerkvena glasba na dostojen, cerkve primeren nivô: pa so bili oni skladatelji zato „moderni“, ker so melodijo zmernejše vodili, harmonijo krepkejše povdarili in se otresli tedanjih neokusnih in predvsem necerkvenih fioritur-okraskov melodije.

¹⁾ Gotova je antifona za velikonočni čas; druge tri se pripravljajo. Od malih (prazniških) antifon je tudi nekaj popolnoma izgotovljenih. Dr. Fr. Kimovec.

Ker so se skladatelji poglobili, hoteli očinkovati z vsebino glasbe, ne samo z zunanjo muzikalično naslado, ki prijetno boža živce, duha pa pusti praznega, so tudi proti tem klicali ljudstvo na pomoč, naj jih obsodi; in navsezadnje so bili takratni „moderni“ po naših pojmih prav precej — primitivni. Ker so hoteli nuditi ljudstvu glasbe v pravem cerkvenem duhu in pregnati nedostojne okrogle popevke s korov, so skladali deloma zelo preprosto, da so strogih harmonij navajeni pevci lažje zmogli nove skladbe; seveda so tako skladali tudi nekateri glasbeni prvaki, hoteč dati ljudstvu sicer preprostih pa vendar cerkve dostojnih, resnih skladb.

Te skladbe so dobile celo vrsto posnemalcev — neprešteto je število takozvanih „cerkvenih“ in „cecilijanskih“ skladb, ki so jih zagrešili do danes naši najrazličnejši skladatelji. Vrlo dobro posnemajo naše prvake v njih najpreprostejših skladbah, zraven pa ne pomislijo, kako so se ti močje dvigali višje in višje, se razraščali, razvijali svoje obzorje in svoje moči in čim bolj se starali, tem bolj postajali duševno mladi — „moderni“. Da so tako skromno začenjali, so bile vzrok predvsem okoliščine, ker so morali mnogokrat računati z najskromnejšimi proizvodjalnimi sredstvi.¹⁾

Povsod govorimo o napredku, se navdušujemo zanj, navajamo ljudstvo k novim pridobitvam — na vseh poljih konštatiramo razvoj — zakaj bi se ga bali na polju cerkvene glasbe! Glasba v cerkvi je sicer del bogoslužja, a kot taka, o kateri tu govorim,²⁾ je umetnost in sicer „posvetna“ umetnost, ki se more in mora razvijati, samo da ostane dostojna in primerna veličanstva hiše božje in cerkvenih obredov. Saj so se tudi kiparska, slikarska in druge umetnosti mogle v najtesnejšem stiku z cerkvijo uspešno in neovirano razvijati.

Ker je cerkvena glasba zmožna napredka in razvoja, zakaj bi se mu torej ustavljali, ker umetnost ostane umetnost samo, če so ji dani pogoji prostega razvoja, sicer postane rokodelstvo: treba le gotove vaje v postavljanju tonov drugega poleg drugega, pa lahko komponiramo. To se da razviti do največje virtuoznosti, kar pričajo razne starejše glasbene šole: n. pr. nizozemska in starejša benečanska šola. Ni bila to več umetnost, ona svetla poslanica nebeška, ki dviga duha in blaži srce, bilo je le golo umetničenje — ročnost.

Tudi pri na se je nabralo sčasoma neštevilno tistih konvencionalnih skladb, narejenih v vsakdanji šabloni, lepo snažnih brez vsake napake — pa tudi brez duha. Zahotelo se je zato nekaterim po novem svežem duhu, prodreti te ozke spone vsakdanjosti, zajemati iz gorkega, prekipevajočega

¹⁾ Iz absolutno glasbenega stališča je gotovo pogrešeno, da se nekateri skladatelji tuptam „prilagodijo“, da skladajo „za ljudstvo“, dosledno bi bilo — : skladaj, kakor ti srce velewa, brez ozira na desno in levo. Ta doslednost je seveda v praksi največkrat nemogoča, ker je treba računati z različnimi razmerami.

²⁾ Ne mislim tu na koral, ki je kot najidealnejša cerkvena glasba tudi najtesneje spojen z liturgijo.

srca. Dobili smo takozvano moderno strujo,¹⁾ ki navsezadnje vendar ni nič drugega kakor solidna stara šola, ki ustvarja v starih formah, samo z novimi izrazitimi sredstvi, ki jih nudi napredek v glasbi.

V čem pa obstoji bistvo modernih? Ali v bujnejših harmonijah, alteriranih akordih, harmoničnih nepravilnostih? Nikakor ne! Moderni hočejo podati v skladbi le adekvaten izraz skladateljevih čuvstev, skladatelj ustvarja kongenijalno s pesnikom — skladba ima „štimungo“ — subtilen izraz razpoloženja, ki ga izraža tekst.²⁾ Da k temu skoraj največ pripomorejo pestrejše barve, sijajna harmonična oprema, ni tajiti, pogrešeno je pa v tem iskati bistva, kar je samo zunanji pripomoček, izrazilno sredstvo. (Konec prih.)

Naši organisti in vojska.

Zadnji čas je vojska pobrala zopet dva organista ljubljanske škofije. Meseca avgusta je v bolnišnici v Zagrebu umrl Jakob Grašič, organist v Trsteniku pri Kranju. Ranjen je bil na italijanskem bojišču. Pokopali so ga v Zagrebu. Žalostno novice so „C. Gl.“-u sporočili njegovi sorodniki.³⁾ — Gosp. župnik Eng. Rakovec iz Boštanja ob Savi pa sporoča, da je padel na bojnem polju tamošnji vrl in jako priljubljen organist Alojzij Simončič. Zadnji je bil član podpornega organistovskega društva. Žalujemo po obeh. Bog jima daj večni mir!

Gospod Karlo Adamič, stolni regenschori v Senju (Hrv. Primorje) sporoča iz Rottenmanna⁴⁾ sledeče:

„Rottenmann — to je malo simpatično mesto na Gornje Štajerskem v bližini mesta Admont, kjer se nahaja sloveča benediktinska opatija in je sedaj v njej nastanjeno vojaštvo I. in III. komp. in Ersatzkader Lir. 27. Dne 28. in 29. avgusta smo imeli za vojaštvo II. in IV. Ers. komp. Landw. Inf. Reg. 27 v Rottenmannu spovedovanje ter je za to priliko prišel tudi en slovenski gospod duhovnik, katerega ime mi ni znano, drugi dan t. j. na nedeljo smo pa imeli ob 9. uri sv. mašo z slovensko pridigo in z blagoslovom. Da pobožnost povzdignemo in dan počastimo, sem bil naprošen od gospodov častnikov, da sestavim zbor za ta dan in da igram. Peli smo Ant. Nedvčedovo slovensko mašo: „K tebi sreča povzdignimo . . .“ za moški zbor, pri kateri so peli nekateri gg. častniki in enoletni prostovoljci, in smo imeli tudi priliko slišati lep in obsežen tenor g. Kozine.

¹⁾ Pripravljala ji je pot posvetna glasba, kjer so „moderni“ dobili v „Novih Akordih“ in njih uredniku svoje ognjišče in zavetišče.

²⁾ Dotični organist, ki je vrnil „Slava presv. Evh.“ z pripombo, da moderni skladajo le z razumom brez srca, se je tako daleč zmotil, da to niti zmota več ni, ampak nevednost. Gotovo je, da skladajo tudi z razumom, to je bilo vedno: za zunanjo formo je merodajen razum, za vsebino in duha skladbe pa srce.

³⁾ Za blagohotna sporočila o organistih, ki so bili klicani v vojno službo, ki so bili v vojski event. ranjeni ali če so padli na bojišču, sploh za vse tozadevne novice ponovno vljudno prosimo. Uredništvo „Cerkv. Glasb.“

⁴⁾ Z dne 6. oktobra nam je gosp. Adamič sporočil, da je premeščen v Admont.

Tukaj pri IV. Ers. komp. smo bili štirje organisti: jaz, Ciril Mohor, Ropret in Frane Marolt, ki je pa že odšel na bojišče.

Življenje naše je različno, ali tudi vkljub težkočam in skrbem še nismo duševno obupali, nego si večkrat iščemo uteha v naši lepi slovenski pesmi.⁴

Nove orgle v Št. Vidu nad Ljubljano.

Orglarski mojster Anton DERNIČ v Radovljici je postavil kot opus IX. nove orgle v šentviško župno cerkev. Disponirane so sledeče:

I. manual.	II. manual.	23 c) Flageolet 2', 24.) Klarinet 8'. Pedal.
1.) Principal 8',	13.) Principal 8',	25.) Principalbas 16',
2.) Burdon 16',	14.) Ljubki burdon 16',	26.) Subbas 16',
3.) Burdon 8',	15.) Burdonček 8',	27.) Salicetbas 16',
4.) Flûte harmonique 8',	16.) Cevne flavta 8',	27 a) Burdonbas 16' (ex 14)
5.) Chalumeau 8',	17.) Viola 8',	28.) Oktavni bas 8',
6.) Salicional 8',	18.) Eolina 8',	29.) Burdon 8',
7.) Oktava 4',	19.) Vox coelestis 8',	30.) Cello 8',
8.) Votla flavta 4',	20.) Prestant 4',	31.) Baßflöte 4',
9) Fugara 4',	21.) Nežna flavta 4',	32.) Kvintbas 10 ² / ₃ ',
+10.) Mikstura 2 ² / ₃ ',	22.) Dulciana 4',	33.) Pozavna 16'.
+11.) Kornet 8',	23) Mikstura 1',	
+12.) Trobenta 8',	+23 a) Terca 1 ³ / ₅ ',	
	+23 b) Kvinta 2 ² / ₃ '	

Zveze: man. II.—I., — supokt. II.—I., — subokt. II.—I., supokt. I., — supokt. II.—I.—ped. — II.—ped.

Zbiralniki: p, mf, f, ff, Tutti, posebej še: supokt. I.

Zbori: principalni, flavte, violine, jezičniki. Poljubna kombinacija; ped. melodija; avtomatična pedalna mena; registri +; generalni crescendo s stopalom; odmevna omara za I. man.

Pleno, ki orgle naredi, da so res orgle, ne zadovoljuje v celoti: veliko prerezek je, preveč je ostrega vrišča, preveč železa, preveč udarja na živce, tako da poslušalca spravljaja v neko nervozno drgetanje; pogrešamo jakega, toda okroglega, voljnega tona starših del. Vzrokov temu bo več: nekoliko ozke menzure, morebiti bi se bila mešana registra I. man. malo mileje intonirala, dalje v nižavah preveč ropotajoča jezičnika trobenta in pozavna, brčkone gre nekaj tudi na račun II. man., ki je popolnoma za plankan₂ in sploh ne pride do veljave, kar pa gotovo ne gre na mojstrov rovaš, ampak na račun premajhne omare, ki se je morala dana dispozicija vanjo stlačiti. Tako da imamo tukaj zopet en zglede — poleg že večkrat omenjenega šenkavškega — ki nam glasno pridiga: nikar novih velikih orgel ne silimo v stare premajhne omare! Ali omare razširimo, če že ostati morajo, če pa to ne gre, pa disponirajmo manj registrov. V tem oziru bi morali orglarski mojstri sami povedati, kolikor se da z lahkoto v omaro spraviti. Kaj koristi v šentviških orglah sijajno disponirani in splošno dobro, celo prav dobro intonirani II. manual (burdonček zelo prijeten, cevna flavta lepa, viola kot prav dobra, nežna gamba), če nam pa že tihi, mehko intonirani salicional I. man. požre lepi klarinet? Ko bi II. manual prosto stal — čeprav v zatvornicah — toda ne za plankami, bi klarinet prenesel za spremljanje več registrov, in ne samo salicional, dočim sedaj ne izda več, kot tih in nežen englishhorn. Kedar bo treba dognati število registrov za kake orgle, se bomo morali vedno vprašati ne le: kakšno prostornino ima cerkev, ampak tudi: koliko prostora je v omari? Pa naj se potem ali manj disponira ali omara poveča ali pa s kora vrže in — če je res kaj vredna — v muzej postavi — pa nova naredi. Orgle so namreč v prvi vrsti zato v cerkev postavljene, da

njih glas poslušamo, ne pa zato, da njih omaro gledamo. Seveda moramo še enkrat pribiti, da glede tega krivda mojstra prav nič ne zadene.

Splošen vtis — poleg tega, kar smo že omenili, je takle: mojster se veliko trudi, da bi vsak posamezen register intoniral do skrajnosti po njega značaju; zlasti se to opaža pri rezočih, ki so vsi kakor na noževi ostrini; vendar pa se hoče zdeti — zlasti nam to potrjujejo proste kombinacije in pleno — da pri tej veliki skrbi za posameznika nekoliko pozabi na celoto, tako da imamo veliko lepih posameznih čisto samostojnih subjektov, ki se pri združitvi nečejo vselej drug drugemu prilagoditi in v pravi meri podrediti. Veseli nas, da se salicijonal v teh orglah bliža starejšemu, boljšemu značaju tega registra, tudi oba principala sta prav voljna in polna, v I. man. je principal še iz starih orgel, samo za pol tona višje postavljen; s tem se pridobi nekaj pri menzuri in pa za uglaševanje se je dobil prostor za prereze. Z burdoni in flavtami smo bili sploh prav zadovoljni. Ježičniki so v najnižji oktavi tako premočni, da en sam ton iz te oktave vse zatopi, v melodičnem oziru se višava popolnoma razmaže.

Pnevmatika je — kakor skoraj povsod — malo kesna, dobro je to, da ton o pravem času proč gre.

Meh je pretežak, eden ga ne zmore, dva pa ne moreta blizu. Bolje bi bilo, da bi bil na vreteno. Svetujemo, naj se čimpreje omisli dober električni ventilator.

Končno svetujemo mojstru, naj zelo pazi na tehnično plat, da ne bo vednih nedostatkov. Prav tako opozarjamo mojstre in župne urade, naj skrbé za to, da so orgle ob zaproseni kolavdaciji dogotovljene tudi glede tehnike; to omenjamo posebej zato, ker se je že ponovno pripetilo, da smo bili klicani, ko je bilo delo še le na pol gotovo.

P. H. Sattner. St. Premrl. dr. Kimovec.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija 1915. št. 3. prinaša sledeče spise: Okružnica preuzvišenoga gosp. biskupa djakovačkoga dr. Ivana Krapca, kojom preporuča „sv. Ceciliju“; Hrvatska crkvena pjesmarica iz god. 1635 (Dr. Josip Mantuani — Ljubljana); Tradicionalna psalmodija (Fran Ferjančič — Ljubljana); Nekoliko primjedoba glede naših crkvenih tekstovâ (Božo Šimleša — Sarajevo); Naši dopisi: Zadar, Virje, Tlumacz kod Dnjestra u Galiciji, Prelog, Zadar, Megjmurje, Lupoglav, Zagreb; Glasbena literatura; Razne vijesti; Iz hrvatske glasbene prošlosti: Mali prilog povijesti naših glazbala (Josip Milaković); Crkveni pjevači i glazbenici u Varaždinu god. 1808 (Janko Bartić); Pjesme u čast Duhu Svetomu (Dr. Ivan Ev. Šarić — Sarajevo). — Glasbena priloga prinaša sledeće skladbe: Poslije podizanja, ugl. Zlatko Špoljar, O Mati milosti, ugl. Franjo pl. Lučić; Zdravo, zviezdo mora! ugl. Rudolf Tačlik. — Sv. Cecilija izhaja vsaka dva meseca in stane za celo leto 5 K, za dijake 3 K. Upravništvo: Zagreb, Županijska ulica 4.

Musica divina. 1915. str. 8. in 9. V drugo leto; Pevanje gregorianskih melodij — Liturgični recitativ (Maks Springer); K zgodovini dunajske cerkvene glasbe (dr. R. pl. Kralik); Šest esejev o umetnosti in religiji — Spektralna analiza umetnosti (Rud. Moišl); Čista ubranost terc pri zvonovih (dr. Hugo Löbmann); Gojitev petja (Maks Battke); Organizacijska vprašanja; K glasbeni prilogi; Vojska v cerkveni glasbi; Praznovanje praznika svetega Rešnjega Telesa nemške vojaške občine v Bruslju (dr. pl. de Leo); Glasbene slike s fronte; Iz tirolskih vojnopoštinih pisem; Dopisi; Književna in druga poročila; itd. itd. — Glasbena priloga prinaša Te Deum za mešani zbor in orkester za orgle, zložil Josip N. pl. Wöss, op. 57. (do „Tu ad dexteram Dei sedes“). Upravništvo lista „Musica divina“: Dunaj I. Karlsplatz 6 (Universal-Edition). List izhaja vsak mesec in velja za celo leto 6 K.

Anzeigblatt für Kirchenmusik, Orgelbau und Glockenkunde. 1915. št. 8. in 9. Vsebina: K vprašanju cerkvenega ljudskega petja (M. H.); Ali nudijo takozvane

„Zwillingsorgeln“ kako prednost? (Emil Heu); Liturgične malenkosti na cerkvenem koru (Dr. Drinkwelder); Spomini na cerkvenega pevca, ki je padel na bojišču (—n); Repertoar latinskih maš (msgr. dr. H. Bäuerle); Razne vesti; Cerkvenglasbene novosti. — „Anzeigblatt“ izhaja vsak mesec in velja za celo leto 1 K 50 vin. Upraviništvo: Gradec, Schönauergürtel 41.

Dopisi.

Duhovsko semenišče v Ljubljani. — Cecilijansko Društvo v našem semenišču je dovršilo svoje XXIV. leto. Prihodnje leto bo torej jubilejno. Ker smo sem in tja že čitali v Glasbeniku poročilo o delovanju bogoslovskega Cecilijanskega Društva, naj ga tudi letos podam. — Gotovo bi bilo zanimivo, po zapisniku sestaviti statistiko o vseh preteklih letih, ker bi bila v marsičem poučna. Morda jo sestavi poročevalec prihodnjega leta.

Sedaj pa nekoliko o preteklem letu (1914/5). Društvo je imelo 73 članov. Pretežna večina se je v Društvo vpisala zavoljo koralnih tečajev. V dveh šolskih urah (ki sta za petje odmerjeni), ni mogoče vse obširne tvarine predelati. Zato prevzame Cecilijansko Društvo del pouka. — Koralnih tečajev je bilo letos pet. Kakor običajno, je tudi sedaj obsegal pouk v koralnih tečajih antifone vseh treh oficijev (Defunctorum, Nativitatis, Hebdomadae), za primicijante pa v drugem tečaju pripravo na skušnjo iz liturgičnega petja. Dasi so se bogoslovci precej številno vpisali v Društvo, se je vendar prva vna pri mnogih kmalu ohladila, in tako se je petja pri vsakem tečaju udeleževalo le pičlo število udov. Povprečno število udeležbe bi bilo po štiri do šest pri tečaju, torej celotno med 20 in 30.

Včasih so se slišale pritožbe: „Nič nimam od tega, da sem vpisan!“ Res je, da kdor je samo vpisan, nima nič od tega. Je pač treba izkoristiti priliko, ki jo daje Društvo vsakemu udu. Brez muje se niti čevljev ne obuje, nikar da bi brez redne udeležbe pri določenih pevskih urah komu antifone same v glavo skočile. V toliko pa moram omiliti te besede: kdor se udeležuje (društvenega) koralnega petja, mora žrtvovati za to svoj prosti čas. Zakaj koralno petje ni pri nas v okviru učnega reda; kar se stori za koral, se mora zgoditi izven študijskega časa. Mnogim se zdi ta žrtev prevelika in zato polagoma izostajajo od ur, dokler docela ne izostanejo. Kolik je v tem slučaju uspeh, si more vsak sam misliti.

Društvo ima po pravilih vsak mesec reden sestanek. Vendar sta bila pretečeno leto le dva. Vzrok je premajhna udeležba, in neudeležba ima svoj vzrok v tem, da se malokdo sploh zaveda, da je cerkveni glasbi tudi marsikaj dolžan. Pa o tem se bo treba o priliki še posebej in podrobneje pomeniti. — Sestanki imajo namen, v primernih predavanjih pojasnjevati cerkvenglasbene postave v njih pomenu, obsegu, praksi. Dalje se z ozirom na prakso obdela kako estetiško vprašanje (in sedaj niso taka vprašanja več bagatele, ker nam gre za moderno zadnjih let v boju proti pogrešeni struji necerkvene konvencionalne prejšnjih in deloma sedanjih časov), sedaj aktualno vprašanje o cerkvenosti in necerkvenosti kompozicij, o čemer ne more in ne sme biti duhovnik v nevednosti ali zmoti, in še drugih takih vprašanj je na izbero. — Kakor rečeno, letos sta se vršila dva sestanka. Tema prvega je bila splošnega značaja (mišljena kot uvod za naslednje sestanke): „Razmerje glasbe do drugih lepих umetnosti v cerkvi“. Debata je bila precej živahna; sestanek je — po izjavi udeležencev — dobro uspel. Za drugi sestanek se je vzela zbirka „X Tantum ergo auctore Dr. Fr. Kimovec“ z nekaterimi uvodnimi zgodovinskimi opazkami k besedilu himna Pange lingua. To predavanje (oz. nekaka estetična analiza s primeri na harmonijo) je bilo tendenčno kritično, kar izraža zadnji stavek izdelka: „Ako sem s svojim predavanjem komu le nekoliko približal novejšo strujo o cerkveni glasbi, sem svoj namen dosegel“. — Udeležilo se je prvega sestanka 11 udov in vč. gosp. pokrovitelj Društva, podvodja Fr. Ferjančič, drugič se je sestalo 13 udov.

Knjižnjica, ki je bila v precejšnjem neredu in tudi nepregledno sestavljena, se je na novo uredila. Katalog je sestavil knjižničar, na čisto prepisal pa tov. Pečnik. — Knjižnjica je sicer Cecilijanskega Društva, ni pa cecilijanska. Ali naj vso slovensko cerkvenoglasbeno literaturo obsegajo te-le reči: Cerkvni Glasbenik (ves); Cecilija; Cantica (Foerster); razne litanije; Rihar, Vilhe, (Marijini) Napevi, Napevi (M. B. in od sv. Obhajila), Napevi (od sv. Obhajila in M. B.) in Napevi od M. B.; Gerbič, Lira Sionska; Sattner, Slava Jezusu; Hribar-Sattner, (14) Bož. pesmi; Hladnik, Alleluja in 23 cerkvenih napevov. — Maše pa: Foerster, Solemnis in s. Aloysii; Kimovec, s. Joseph; Premrl, s. Laurentii in s. Christinae; končno še nekaj (evharističnih) Riharjevih zbirk, Spindler, Ljudska pesmarica (partitura) in za nameček Marolt, Nagrobnice. — Ali naj je to, vprašam, obsežek vse naše cerkvenoglasbene literature, ali naj so te reči naša slovenska cecilijanska literatura?? Kako naj se pri tem seznanimo (in seznanijo) bogoslovci z našo bogato novejšo cerkveno glasbo? — Precej založena je knjižnjica z mnogimi nemškimi muzikalijami, deloma prav dobrimi; tudi knjig je še dosti lepo število v knjižnjici, le žal, da je skoro vse čisto zastarelo. Razvidno je, da že od začetka niso prav pojmovali dalekosežnega pomena dobre glasbene knjižnjice v semenišču. Čas je, da se zamujeno začne radikalno korigirati in občutna vrzel uspešno polniti. Recedant vetera, nova sint omnia.

Sklepam z željo, da čez leto dni čitamo v Glasbeniku veselo poročilo o živahnem delovanju prerojenega Društva, o primerni izpopolnitvi knjižnjice, o rednih sestankih (z obilno udeležbo); skratka: o nadepolni setvi naše cecilijanske ideje.

—ad—.

Ljubljana. (Župna cerkev Sv. Jakoba.) Ko mi je bilo izročeno vodstvo tukajšnjega cerkvenega petja, sem najprvo poskrbel, da se je zbor pomnožil. Vojna nam je število vedno izpreminjala. Sedaj šteje zbor 5 sopranov, 4 alte, 3 tenore in 4 base. Pevske vaje imamo dvakrat na teden, in se jih pevski zbor pridno in z veseljem udeležuje. Proizvajali smo sledeče latinske maše:

Missa „Tota pulchra es Maria“, P. A. Hribar; Missa „Mater Dolorosa“, J. Gruber, op. 51; Missa „Sancta Caecilia“, Adolf Kalm, op. 1; Missa „de Angelis“, koralna. Dr. Fr. Kimovec; „Kind-Jesu-Messe“, J. Schweitzer, op. 26; „Missa in honorem Sanctae Caeciliae“, A. Foerster, op. 15; „Messe in D“, K. Kempter, op. 9; Missa „Seraphica“, P. Hug. Sattner; Missa „brevis“, V. Goller, op. 34; „Kaiser-Jubiläums-Messe“, J. Gruber, op. 105. Sedaj pride na vrsto Missa „Loretta“, Rihovsky, koralni „Requiem“ in „Libera“. Dosedaj smo peli oba Requiea od P. A. Hribarja, „Libera“ Belarjev in B. Schwarzov.

Introit in komunijo koralno po novi izdaji, kolikor jih obsega, druge po starejši; graduale Foersterjeve in Griesbacherjeve; ofertorije iz Cerkvnega Glasbenika, Griesbacherjeve, iz zbirk „Lauda Sion“ in J. B. Treschove. „Tantum ergo“ A. Foersterja, P. A. Hribarja, iz „Cecilije“; „Asperges“ in „Vidi aquam“, koralno, A. Grumov in Griesbacherjev; „Te Deum“ A. Foersterjev, op. 58.

Slovenske: Mašne, obhajilne, Srca Jezusovega, adventne, božične, postne, velikonočne, za praznike Gospodove, Marijine in svetnikov od vseh boljših skladateljev, kakor Foersterja, Premrla, Sattnerja, Kimovca, Hribarja, Pogačnika in drugih iz zbirk „Slava Jezusu“, „Slava presv. Evharistije“, itd., nekaj tudi od Riharja, Vavkna, Cveka, kolikor jih je za porabo prirejenih.

Pevski kor je dosti prostoren. V orgelski omari je tudi shramba za muzikalije. Žal, da orgle z znano Goršičevo intonacijo iz njegovih prvih časov z dvema manualoma in 22 imi pevajočimi izpremeni že kaj slabo odgovarjajo sedanjemu glasbenemu napredku. Mehanizem je občutljiv kakor kak natančen barometer. Ako se med tednom vselej ne pregleda in ne popravi, in nedeljo gotovo kaka stvar odpove. Več piščalk je že vtihnilo, mnogo pa izgubilo svoj pravi glas. Hvala Bogu in tukajšnjemu za lepoto hiše božje tako vnetemu preč. g. župniku Iv. Barletu, ki se je odločil za nabavo novih orgel. Delo se je izročilo škofijski glasbeni komisiji in orglarskemu mojstru A. Darniču.

Franc Gerden.

Homec. — (Nekaj zgodovine cerkvenega petja pri župni cerkvi M. Božje na Homcu, od l. 1880—1915). Že od nekdaj je slovelo lepo cerkveno petje pri župni cerkvi na Homcu. Skrbeli so zato razni čč. cerkveni predstojniki, ki so radi kupovali razne dobre skladbe, pa tudi list. Cerkv. Glasbenik je naročen skoraj od začetka, ko je začel izhajati (manjkata samo prva dva letnika 1878/79.), kar je pripomoglo mnogim organistom do lepega napredka. Od leta 1880 je cerkev nanj redno naročena. V tem letu in nekaj let dalje je bil tukaj organist Lovrenc Jemec, eden boljših organistov onega časa. Za njim prišel je leta 1886 Tomaž Holmar, učenc orglarske šole v Ljubljani. Ta je začel takoj z novim ceciljanskim petjem. Seveda mu je bilo težko, ker ljudstvo ni hotelo kaj rado slišati o novodobnem petju. Pa tudi pevskih moči se mu ni posrečilo dobiti. Vendar je s trudom spravil mali zbor, če se sme tako imenovati, namreč 4 pevke in sam, da so peli pesmi raznih novejših domačih skladateljev. Odšel je leta 1889 v Grebinj na Koroško. Takoj istega leta je nastopil službo Leopold Gostič. Ta je nadaljeval započeto delo in izvežbal tudi nov mešani zbor. Leta 1898 je prišel v službo Al. Škoda, ki pa ni bil kaj vnet organist. Tudi ni bil dolgo časa na Homcu. Za njim je prišel Jakob Čadež, dober organist in vnet ceciljanec, navdušen za lepo cerkveno petje. Bil je malo časa na Homcu, do sv. Jurija 1900. Leta 1900 za organista Janeza Šarc se je začel pisati tednik o cerkvenem petju, vseh skladbah in skladateljih, ki so se proizvajali v cerkvi. Pod njegovim vodstvom so se pele pesmi največ domačih skladateljev kakor: Foerster, Hribar, Fajgelj, Zupan, Hladnik, Vavken, Cvek, Pogačnik, Schweitzer. Petje je bilo splošno dobro.

Leta 1904 v jeseni je nastopil službo organist Andr. Šuštar. Pelo se je pri njem največ Hladnikovih in Hribarjevih pesmi, pa tudi Vavken, Rihar, Cvek, Foester, Sattner so bili zastopani, zadnja dva prav malo. Bil je na Homcu samo dve leti.

Leta 1906 je prišel v službo ceciljanec Fr. Trefalt. Bil je splošno dober organist in je imel tudi dostojen pevski zbor. Za časa njegovega službovanja so se rabili sledeči cerkveni skladatelji:

Foerster, Hribar, Sattner, Fajgelj, Belar, Vavken, Kimovec, Leban, Zupan, Pogačnik, Mihelčič, Gruber, Schöpf, Rieder, Haller, Schweitzer. Odšel je leta 1907 na službo v Semič.

Leta 1908 je sprejel službo organista Leop. Gostič. Dobil je dober mešani zbor 8 pevcev in pevk. Pri njegovem nastopu se je pomnožil zbor za tri moči, tako da zbor šteje sedaj 11 pa tudi 13 pevskih moči. Skladatelji, katerih pesmi se pri njem izvajajo, so sledeči: Domači: Premrl, Sattner, Kimovec, Foerster, Hribar, Hladnik, Vavken, Belar, Fajgelj, Pogačnik, Pavčič, Volarič, Leban, Nedved, Zupan, Gerbič, Grum, Mašek, Bajuk, Spindler, Tevž, Weiß; tuji: Griesbacher, Gruber, Singenberger, Schöpf, Obersteiner, Mitterer, Goller, Engelhart, Schweitzer, Haller, Zangl, Rieder, zadnji čas tudi Niedrist, Zahlfleisch.

V času vojne leta 1914/15 se je zbor nekoliko zmanjšal, vendar pa se s pomočjo par visokošolcev obdržal na številu 12 moči.

V dobi od l. 1900 do l. 1915 se vidi, da je petje zelo napredovalo. Pele so se boljše skladbe, pa tudi na proizvajanje samo se je bolje pazilo. Dal Bog, da bi bilo tako tudi v bodoče.

Od nekod na Dolenjskem. — Nerad vzamem pero v roke, da napišem ostro, a opravičeno kritiko o cerkveni glasbi; toda če hočemo biti dosledni, zvesti ceciljanski ideji, moramo napake kot take označiti in ožigosati, da jih odpravimo.

V nedeljo dne 3. oktobra bil sem pri jutranji farni maši. Vstop: mašna pesem, Gloria: pesem za darovanje iz „Cecilije“ št. 8, evangelij: št. 9 iz „Cecilije“, za čas po povzdigovanju. Tako poljubno in nesmiselno premetavanje mašnih pesmi je pač vse graje vredno. Potem so sledile do konca Hladnikove Marijine. Wittov Tantum ergo s pokvarjenim: Amen. Malo časa preje sem čul tudi Foersterjev Tantum ergo, pokvarjen in ostrižen, ravnotako: Amen. Gosp. Foerster bi gotovo protestiral, da se njegove lepe kompozicije od njegovih učencev tako strižejo, kar je brezdvomno proti vsem pravilom pravičnosti do zaslužnih cerkvenih skladateljev.

Dalje nekaj o preludiranju. Mendelsohnov „Hochzeitsmarsch“ nikakor ni primeren postludij koncem svetega opravila. Tudi vedno menjavanje *ff* in *pp* kaže o nedostajanju pravega cerkvenega duha. Seveda se pri takem pojmovanju cerkvene glasbe ne čudimo, da je koral popolnoma odstavljen z dotičnega cerkvenega kora. Iz obzirnosti ne imenujemo kraja; vendar če se to ne odpravi, bomo pa prišli tudi z imenom na dan.

Caecilianus.

Oglasnik.

Officium Defunctorum in commemoratione Omnium Fidelium nec non Exsequiarum ordo et Missa pro defunctis cum cantu in notatione traditionali. Editio secunda et completa.

Knjigarna „Styria“ v Gradcu naznanja, da izide v njeni zalogi še pravočasno oficij za rajne v drugi, izpopolnjeni izdaji. Prva izdaja je bila sicer izvrstno urejena, ali pogrešali smo v njej koralni „Requiem“ in še bolj koralne speve pri pogrebu. Ta pomanjkljivost je sedaj v drugi izdaji odstranjena, zato pozdravljamo novo izdajo z največjim veseljem. Že prva izdaja je — izvzemši omenjeni nedostatek — vsem zelo ugajala, vsaj jaz bi jej dal prednost pred vsemi drugimi, kar mi jih je prišlo pred oči; tisk je bil lep in razločen, kadence so bile vseskozi pravilno zaznamovane. Brez dvoma se bo tudi nova izdaja odlikovala po istih in še drugih prednostih. Da bodo vsled novejših rimskih odlokov tudi hore in kompletorij primerno izpremenjeni, se razume samo ob sebi. Izvod — vezan v celoplatno in z rdečo obrezo — stane 1 K 60 h. Naroča se lahko v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Fr. Ferjančič.

Razne reči.

△ Na orglarski šoli v Ljubljani se je otvorilo učno leto 1915/16 dne 14. oktobra.

△ 16. t. m. sta obhajala zlato poroko naš glasbeni starosta, velezaslužni skladatelj gosp. Anton Foerster in njegova blaga gospa Petronila, roj. Vesela. Zlatoporočencema voščimo vso srečo. Bog ju ohrani še dolgo, dolgo let!

△ Gosp. Ignacij Hladnik, kapiteljski organist v Novem mestu, je izdal zbirko „Vojnih pesmi“ na besedilo Frana Neubauerja. Cena 1 K. Založil skladatelj. Pesmi so jako lahke, v navadnem Hladnikovem slogu.

△ V založništvu „Fahne Mariens“ Wien IX., Lustkandlgasse 41 je izšlo novo delo Emila Hochreiterja, našega znanca iz „C. Gl.“: *Liebfrauenlieder*, op. 43. za petje (2 glasova) in klavir. 2 zvezka. Vsak obsega po šest pesmi. Skladbe so pisane v precej zmernem, a lepem slogu. Cena zvezku 1 M 50.

△ Vodstvo cerkvenoglasbene šole v Regensburgu sporoča preč. škofijskim ordinariatom, da namerava prihodnji (42.) učni tečaj prirediti le za duhovnike, če se jih bo oglasilo zadostno število. Tečaj bi se pričel 15. oktobra 1915 in končal 15. julija 1916. Če bi se pa tečaj ne mogel sedaj takoj pričeti, bi pričeli event. z januarjem 1916.

△ Dr. Hugo Löbmann, nadzornik za orgle in zvonove v Lipskem, je izdal knjigo „Über Glockentöne“, v kateri podaja prav umestne, vseskoz izkušene nasvete o nabavi novih zvonov. Knjiga stane 1 M. Izšla je pri Breitkopf in Härtlu v Lipskem.

Današnjemu listu je pridejana 10. št. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.